

HVORFOR NATURVAKT?

Allemannsretten gir oss fantastiske muligheter til å oppleve og bruke naturen. Det er også få steder som egner seg så godt til lek, læring og mestring som uteaktivitet i skog og mark. Men med allemannsretten følger også ansvar, mot grunneier, andre turgåere, planter og dyr. Dette kommer også tydelig frem i rammeplanen for barnehager der det blant annet står følgende under «Arbeid med kropp, bevegelse og helse»: «Barna skal utvikle glede ved å bruke naturen til utforskning og kroppslige utfordringer og få en forståelse av hvordan en bruker og samtidig tar vare på miljøet og naturen». Naturvakt er utviklet som en introduksjon til forståelse av allemannsretten for barn i barnehagen.

GJENNOMFØRINGEN

Naturvakt begynner med at barna får et brev fra **Ugla** som trenger deres hjelp. Lag gjerne litt ekstra stemning rundt dette brevet ved å legge det i en konvolutt og så åpne det sammen med barna. Brevet leses opp høyt, enten dagen før dere drar på tur eller den samme dagen. **Ugla** ønsker hjelp fra barna med å passe på hvordan menneskene oppfører seg ute i naturen og vil at de skal bli hans Naturvakter. For å bli en Naturvakt må barna gjennomføre en rekke oppdrag for å vise at de forstår hvordan man skal oppføre seg når man er på tur. Vi har laget syv ulike forslag til oppdrag. Dere velger selv hvor mange oppdrag dere gjennomfører før barna blir Naturvakter og får utdelt diplomene sitt. Dere kan selvfølgelig også finne på egne oppdrag. Oppdragene leses opp for barna underveis på turen.

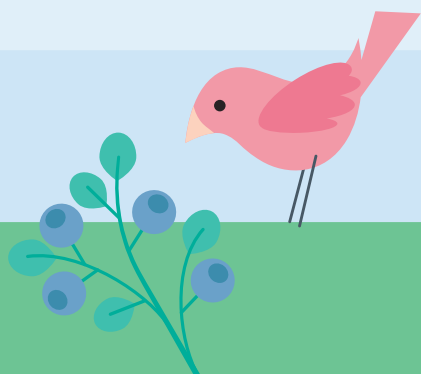
FORARBEID

Brevet Skriv ut brevet fra **Ugla** og legg det i en konvolutt adressert til barna. **Diplomene** Skriv ut diplomene og klipp dem til. Skriv navn på diplomene og hvis mulig laminere dem slik at de tåler vind og vær. **Oppdragene** Les gjennom og velg ut hvilke oppdrag dere har lyst til å gjennomføre. Dere finner forklaringer til de ulike oppdragene i avsnittet som heter «Uglas oppdrag til barna». Opplegget kan gjennomføres som en rundtur i nærområdet, i et nærliggende skogsområde, eller på et fast område hvor dere oppretter et «basecamp» som alle oppdrag utgår fra.

ETTERARBEID

Fortsett gjerne å engasjere til samtale om allemannsretten i etterkant av aktiviteten og hver gang dere er på tur. Den beste måten å forstå allemannsretten på er gjennom å oppleve den i praksis.

*Lykke til med gjennomføringen
av Naturvakt!*

HEI!

Jeg heter **Ugla** og bor høyt oppe i et tre, ikke langt fra barnehagen. Fra mitt tre har jeg oversikt over alt som skjer ute i naturen. Her lever mange forskjellige planter og dyr, og hit kommer både barn og voksne på besøk.

Jobben min er å passe på at alle som kommer på besøk vet hvordan man oppfører seg når man er på tur. Naturen er et sted der alle kan komme for å leke, sykle, bade og ha det gøy. Dette kaller vi **Allemannsretten** (alles rett til å være ute i naturen).

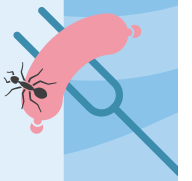
Når vi kommer på besøk i naturen må vi også **passe på noen ting**. Vi må passe godt på trær, fugler, insekter, blomster, ja alt som bor i naturen. Vi må passe på at ingen kaster søppel og skader naturen. Da blir vi som bor her glade, og du og alle andre kan få lov til å være i naturen så mye dere vil.

Det er ikke alle som er like flinke til å huske på dette. I forrige uke traff jeg en familie som var ute på tur og som holdt på å glemme å ta med seg søppelet sitt hjem. Jeg måtte minne dem på at vi alltid må **rydde opp etter oss**, da er naturen like fin og ren neste gang vi kommer på besøk. Søppel som ligger i naturen er også farlig for oss dyr. Vi kan skade oss hvis vi trækker på det eller spiser det. Når jeg fortalte familien om dette så plukket de raskt opp alt de hadde lagt igjen. Det er jo ingen som har lyst til å ødelegge naturen eller skade dyra som bor der.

Nå har jeg passet på naturen i mange år og begynner å bli gammel og trøtt, også ser jeg ganske dårlig. Jeg trenger noen som kan hjelpe meg, noen som kan bli mine **Naturvakter**.

Naturvaktene må hjelpe meg med å minne både voksne og barn på hvordan man oppfører seg i naturen. **Vil dere bli mine Naturvakter?**

Skogshilsen fra Ugla

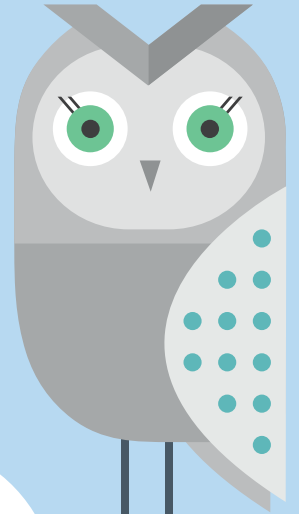
HEI DERE

Det er **Ugla** her. Er dere klare for å gjennomføre det første oppdraget? Husker dere hva allemannsretten er?

«Allemannsretten er den retten som gir deg, mamma, pappa, vennene dine og alle andre som vil mulighet til å være ute i naturen for å gå på tur, leke, bade, sykle, plukke sopp, bær og blomster, til og med overnatte ute.»

Men når vi kommer på besøk i naturen må vi også passe på noen ting. Vi må passe godt på trær, fugler, insekter, blomster, alt som bor i naturen. Vi må passe på at ingen kaster søppel og skader naturen. Da blir det et hyggelig og trygt sted å være for både mennesker og dyr.»

(Introduksjon som leses opp høyt for barna før første oppdraget begynner).

Allemannsretten sier at vi kan gå hvor vi vil i naturen så lenge vi ikke forstyrer dyr og skader planter. Kan dere vise meg at dere kan gå i naturen uten å forstyrre dyr eller å skade planter?

Forarbeid Her må det settes opp et tau til hinderløypen. Men alternativt kan dette ordnes mens barna lytter etter dyrelyder. Ta gjerne med bilder på forskjellige dyr og heng dem opp i hinderløypa. Når barna kommer til et bilde skal de si hvilket dyr det er og hvilken lyd den lager.

- A** Kan dere se eller høre dyr eller fugler?
- B** Hvorfor er det viktig at vi ikke forstyrer dem?
Svar: Da blir dyrene stressede og redde og dyreungene kan komme bort fra foreldrene sine.
- C** Hvilke andre lyder hører dere. Kommer de fra naturen?
- D** Kan dere se spor etter dyr eller fugler?
- E** Hvilke spor finner dere, og hvem tror dere har laget dem?

Forslag til aktivitet

HINDERLØYPE

Lag en hinderløype ved å legge ut et langt tau som surres rundt et tre, over en stein, under en busk, osv. Bruk de naturlige hindringene som finnes i området for å lage en morsom løype. Barna skal ta seg gjennom løypa ved å følge tauet (de skal hele tiden holde i tauet med en hånd). For de litt yngre barna kan man lage løypa lettere med færre/enklere hindringer.

Tips Heng opp bilder av dyr som finnes i deres nærområde i hinderløypa. Når barna kommer til et bilde skal de si hvilket dyr det er og hvilken lyd den lager.

Tips til videre aktivitet i barnehagen: Lag en plakat (klipp og lim) som viser hvilke dyr og fugler som finnes i deres nærområde.

Oppdrag 2

Allemannsretten sier at vi kan raste hvor vi vil i naturen så lenge vi alltid rydder opp etter oss når vi går. Finn en fin rasteplass. Å raste betyr å stoppe og for eksempel spise matpakken sin, eller å sette seg ned og hvile litt og lytte til naturens mange lyder. Når man har rastet ferdig er det viktig at rasteplassen ser like fin ut som når man kom til den og at man tar med alt søppel hjem.

- A Kan dere finne noe ting på eller rundt rasteplassen som ikke hører hjemme der?
- B Hva har dere funnet?
- C Hvorfor er det viktig at man ikke legger igjen søppel ute i naturen?
Svar: Søppel som blir liggende i naturen kan skade dyr hvis de trækker på eller spiser det. Det kan også inneholde gifter som ødelegger naturen.
- D Er det noen av de tingene dere har funnet som man kan gjenvinne? Gjenvinne betyr at man kan lage noe nytt av tingene, altså at de kan brukes igjen.

SARDINMAMMA

En person (Sardinmammaen) gjemmer seg mens de andre teller til 50 høyt i kor. Husk å avgrense hvor stort søkeområdet skal være før leken starter. Det er også viktig å vite nøyaktig hvor mange barn som er med på leken slik at ingen kommer bort. Når resten av gruppen har telt til 50 skal alle begynne å lete etter Sardinmammaen. Den som finner Sardinmammaen skal stille seg ved siden av henne uten å vise det for noen av de andre. Leken slutter da alle har funnet hvor Sardinmammaen ligger gjemt. Barna kan godt gjemme seg og lete i par.

BJØRNE KOMMER

Finn et åpent område som er relativt firkantet. En person, bjørnen, står i midten av området. De andre barna blir delt opp i fire ulike lag som får hver sitt i hjørne av området. Marker gjerne disse med pinner eller andre ting slik at de får en tydelig avgrensning. Barna løper rundt bjørnen. På signal fra deg som voksen (bjørnen kommer!) forsøker bjørnen å ta så mange av barna som mulig før de rekker å løpe tilbake til sitt område. Barna som blir tatt blir bjørn og hjelper bjørnen i neste runde.

Tips Gi hver gruppe et navn. Bruk gjerne navn på andre typer av dyr som bor i skogen. En gruppe som kaller seg «Harene» skal bevege seg mest mulig som harer.

Tips til videre aktivitet i barnehagen: Lag et søppelmonster av ting dere har funnet i naturen som ikke hører hjemme der. Se eksempel på dette fra Voksenkollen barnehage i Oslo. Fortsett diskusjonen om gjenvinning og hvilket søppel som kan gjenvinnes og ikke.

Allemansretten sier at vi kan plukke kongler, pinner og andre ting som ligger på bakken. Det finnes masse morsomme ting å leke med i naturen. Men husk at vi ikke har lov til å knekke av kvister fra levende trær og busker, da skader vi naturen.

Oppdrag 3

Forarbeid Denne oppgaven krever at dere er på en plass der det finnes blåbær eller andre spiselige bær. Alternativt kan man plukke blomster istedenfor bær.

Forslag til aktivitet

- A** Se rundt deg på bakken. Finn en ting som hører hjemme i naturen som du synes er: Morsom, tung, liten, lang, rund, osv. (la barna bruke noen minutter på å finne hver ting).
- B** Hva har du funnet?
- C** Hva har de andre funnet, sammenlign, kanskje noen er like?
- D** Velg ut din favoritt og ta den med tilbake til barnehagen.

KIMS LEK

Legg ut ti av naturtingene som barna har funnet (alternativt la dem finne ti nye ting) på et pledd eller annet oversiktlig underlag. Barna får se på gjenstandene i for eksempel 1 minutt. Så skal de snu seg bort mens en av gjenstandene fjernes. Oppgaven er å finne ut **hvilken gjenstand som er tatt bort**. Er barna små bør det velges færre gjenstander. Som variasjon kan man la barna se på gjenstandene i 1 minutt før man legger et klede over alle gjenstandene, og så skal barna prøve å huske flest mulig av dem.

Tips til videre aktivitet i barnehagen: Ta med løv, kongler, små pinner og andre ting som dere synes er fint. Lag et kunstverk ved å lime disse tingene på et papir. Kanskje klarer dere å lage en ugle?

Passer kanskje best som høstaktivitet

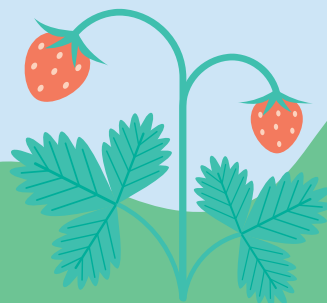
Allemansretten sier at vi kan høste fra naturen, det betyr at vi for eksempel kan plukke og spise bær og sopp. Husk på at noen bær og sopper kan være giftige. Derfor er det viktig at du alltid spør en voksen før du spiser noe du har funnet i naturen.

Oppdrag 4

Forarbeid Her trenger dere å ta med et pledd eller klede til Kims lek.

- A** Kan dere finne bær som er spiselige på turen?
- B** Finn et strå som du kan tre bærene på.
- C** Hvordan smaker bærene?
- D** Hva slags mat kan man lage av bærene?

Tips til videre aktivitet i barnehagen: Ta med dere det dere finner tilbake til barnehagen og lag syltetøy, smoothie eller noe annet godt av dem.

Oppdrag 5

Passer kanskje best som våraktivitet

Forarbeid Her kan det være greit med oversikt over norsk blomster.

Allemansretten sier at vi kan plukke blomster ute i naturen, men noen blomster er fredet. Dette betyr at det ikke finnes så mange av dem og at vi derfor ikke får plukke dem. Men stort sett kan du plukke akkurat så mye du vil og ta med hjem. Det er viktig å huske at noen blomster også kan være giftige.

- A Forsøk å finne så mange forskjellige blomster dere kan.
- B Kan dere navnet på noe av blomstene?
- C Velg ut den blomsten du synes er finest.
- D Er det noen av blomstene som er fredet og/eller giftige?

Tips til videre aktivitet i barnehagen: Ta med den blomsten du likte best tilbake til barnehagen og lag en blomstertavle med dem. Dette gjør du ved å først la blomsten tørke og deretter lime den på et papir eller laminere papiret med blomsten på.

Allemansretten sier at vi kan overnatte i naturen, men vi må passe på å ikke sette opp teltet for nært noens hus eller hytte. Det er også viktig at vi rydder etter oss når vi går slik at plassen ser ut slik som da vi fant den.

- A Hvilke ulike bo-alternativer finnes det når vi skal overnatte ute?
Svar: Telt, lavvo, gapahuk, under åpen himmel osv.
- B Har dere overnattet ute noen gang? Hvordan var det?
- C Hva må man ha med seg når man skal overnatte ute?
- D Hvorfor er det viktig at vi ikke overnatter for nære et hus eller en hytte?
Svar: For å ikke forstyrre de som bor der.

Tips til videre aktivitet i barnehagen: Lag en overnattingsplass. Dere kan velge å sette opp et telt eller en tarp, eller lage en enkel gapahuk/koja av en presenning og materialer dere finner på bakken. Husk på å ta med tau til dette. Prøv ut overnattingsplassen. Dere kan spise matpakken deres, hvile litt eller lese en fortelling. Forsøk å skape litt stemning av en ekte overnatting. Husk å rydde etter dere når dere går slik at plassen ser ut som da dere kom.

Tips Sjekk med grunneieren om dere har lov å sette opp en gjenværende gapahuk eller koja som barnehagen kan bruke som fast rasteplass når dere er på tur i nærområdet.

Oppdrag 6

Forarbeid Her vil det være behov for materiell til å lage en raste-/overnattingsplass. Tarp, tau, treverk, etc. Alt ettersom hva man har lyst til å gjøre.

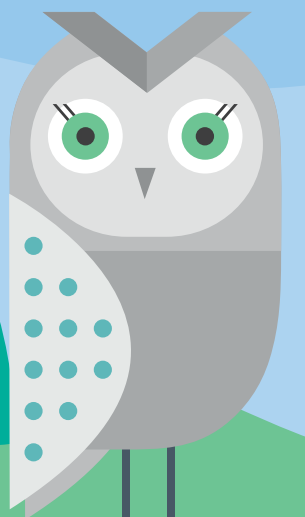
AVSLUTNING MED UGLEFEST, NATURSTI OG DIPLOMUTDELING Lag en Uglefest! Vi har laget et forslag på en natursti som oppsummerer det dere har lært med Naturvakt. Festen kan gjerne avsluttes med høytidelig diplomutdeling og opplesing av siste brev fra Ugla.

Forslag til spørsmål og alternativer til en natursti

- A Hvorfor er det viktig at vi ikke forstyrrer dyr eller skader planter når vi er på tur?
- B Hvorfor er det viktig at vi alltid rydder opp etter oss når vi ute er i naturen?
- C Hvorfor har vi ikke lov til å knekke av kvister fra levende trær og busker?
- D Hva må du tenke på når du skal plukke og spise bær og sopp fra naturen?
- E Hva betyr det at en blomst er fredet?
- F Hva må vi tenke på når vi skal overnatte ute i naturen?

Forarbeid Forbered naturstien med å henge opp spørsmål eller annet man vil ha med. Og ha avslutningsbrevet fra Ugla og diplomene klare.

Siste brev fra Ugla

(Avslutning som leses opp høyt for barna etter at siste oppdrag er gjennomført).

Hei dere,

Det er **Ugla** her igjen. Så flinke dere har vært! Dere har klart å **gjennomføre alle oppdrag med glans** og nå er dere mine Naturvakter. Jeg håper at dere fortsetter å hjelpe meg med å fortelle alle dere møter på tur hvordan man oppfører seg når man er i naturen.

Lykke til videre med oppgaven!

Skogshilsen fra **Ugla**

